

13de verantwoordig.

46

TEN GELEIDE

Het jaar A.D. negentienhonderd twee en negentig was voor onze Stichting "de Geslachten Faber" een rustig jaar.

Naar gewoonte geen reünie. Het bestuur vergaderde tweemaal. De voorbereidingen voor de dertiende Verantwoording en de achtste reünie in het voorjaar 1993 vormden het leeuwenandeel van de besprekingen.

Er werd besloten naar een andere vergaderplaats om te zien i.v.m. de perikelen rond de "Flevohof".

Gedurende het hele bestaan van onze Stichting was dat de vergaderplaats voor de reünies.

Centraal gelegen, goede service en bediening, tal van ontspanningsmogelijkheden voor oud en jong, was dit voor ons een ideale plek voor ontmoetingen in de vorm van reünies.

Onze wortels als Stichting staan in het nieuwe polderland. Daar is het begonnen.

De vraag naar een andere accommodatie, die al eens vaker had geklonken, werd nu actueel.

Harderwijk e.o. bleek qua eigen vervoer, bus of trein een goed uitgangspunt.

Na informatie en besprekingen werd het "DE STADSDENNEN" te Harderwijk, fraai gelegen in een bosrijke omgeving.

Goed bereikbaar bij de uitvalsweg naar Apeldoorn.

Bij de uitnodiging voor de reünie zult U een plattegrondje aantreffen, zodat het vinden geen problemen zal geven.

Mochten er dienaangaande vervoersproblemen zijn in

Harderwijk: U weet het, laat het ons weten en wij rijden!

Voor deze 13e Verantwoording is weer veel werk verzet.

Het bezorgt m.n. ons secretaristeam weer veel hoofdbrekens.

Zij doen dit met plezier en veel inzet. Daarvoor zeer erkentelijk.

Doch met deze constatering zijn wij niet klaar.

Immer is het noodzakelijk, dit dient steeds bij herhaling als appel worden gezegd, dat wij het bestuur van kopy voorzien.

Dit liep de laatste jaren voortreffelijk. Daarvoor dank!

Evenwel was het deze keer moeilijker door minder keus en aantal.

Bij dezen doe ik weer gaarne een beroep op Uw aller medewerking.

De reünie op 24-4-1993 is ook weer een pracht gelegenheid voor het indienen van eigen pennevruchten, singuliere vondsten, stambomen en wat dies meer zij.

Voor de reünie vraag ik Uw bijzondere aandacht.

Bij leven en welzijn hopen wij velen te mogen begroeten.

Wij trachten weer een leerzaam en gezellig programma samen te stellen in de geest van de vorige reünies.

Onze hartelijke dank voor de samenstellers van en de medewerkers aan deze 13e verantwoording.

Veel leesplezier toegewenst en voor U allen een gezegend 1993.

Tot ziens op de reünie 24 april 1993.

De Fabers komen te zaam,
verbonden door die naam, overal vandaan!
Zij willen elkaar weer begroeten,
vertellen van hun vondsten, ja moeten!
Getooid met die heel oude naam
samen zoeken en verder gaan!

Hylke

VAN HET BESTUUR.

Het bestuur vergaderde in 1992 op 15 april en 30 oktober. De belangrijkste zaken waren natuurlijk de komende reünie en de 13e verantwoording.

Bij de ingekomen stukken zijn jaarverslagen, het jaarboek van het CBG, nieuwsbrieven, correspondentie met de Kamer van Koophandel, uitnodigingen, aan- en afmeldingen als donateur van de Stichting, adreswijzigingen en het belangrijkste kopy.

Sjoerd hoopt op onze reünie een inleiding te houden. Onze penningmeester, die 1-1-1993 aftredend is blijft tot onze vreugde deel van het bestuur uitmaken.

Als alles volgens plan verloopt vindt U in deze verantwoording ook weer de acceptgirokaart voor de betaling van de donatie over 1993.

De penningmeester is tevreden over uw vlotte betaling, zodat hij geen herinnering hoeft te sturen.

We vergaderen weer op 31 maart 1993 in Harderwijk. Voor U tot ziens op 24 april a.s.

Frits

MEDEDELINGEN:

Hebt U vragen over HERALDIEK, dan kunt U kontakt opnemen met:

Raad Heraldiek, p/a Fryske Akademy
Colonhûs, Doelestritte 8
8911 DX LJOUWERT

Hetzelfde adres hoort bij het Genealogysk Wurkferban.

Nog steeds zijn er Fabers, die nog nooit van onze Stichting hebben gehoord. Kijkt U ook eens om U heen? We sturen ze graag een verantwoording of een uitnodiging voor de 2-jaarlijkse reünie.

Adreswijzigingen zijn voor ons erg belangrijk. Graag tijdig bericht. Zit er een fout in uw huidige adres, zoals dat op de donateurslijst staat, laat het ons dan weten.

TER INTRODUCTIE

In de 8e t/m 11e Verantwoording schreef ik een viertal artikelen over "de Bolswarder Lenen". Op de laatste reünie werd mij door de Fabers uit Zoetermeer medegedeeld dat er een artikel was verschenen over het Hetteema-Heremaleen in het Genealogysk Jierboek 1990 van de Fryske Akademy.

In het eerste deel van mijn serie schreef ik reeds dat er weinig bekend was over de eerste eeuw na de oprichting. De lenen werden als een familieaangelegenheid beschouwd. Zo waren er misstanden, onzorgvuldigheden en mogelijk daardoor geringe geschiedschrijving.

M.n. omtrent het Hetteema-Heremaleen was er veel geheimzinnigheid. Zo is het testament onvindbaar. Er zijn geen betrouwbare stukken van bestuur en begunstigden o.a. door weglating van bronvermelding.

Via de beneficiaal boeken is wat meer inzicht verkregen. Doch ook andere bronnen zoals documentatie Hof van Friesland, weesboeken, zelfs stenen spreken enz.

Voor sneupers was het een uitdaging om in de duistere geschiedenis van dit leen meer klaarheid te brengen.

Ir.G.L.Meesters heeft heel veel tijd aan zijn onderzoek besteed. Met behulp van anderen, zie inleiding, geeft dit in het Fries geschreven artikel nieuwe gezichtspunten en constateringen aangaande de begingeschiedenis van het Hetteema-Heremaleen, ook genoemd de Petrien Pauli prebende te Bolsward.

Het artikel is vertaald door L.J.Faber te Leeuwarden en via de Fabers uit Zoetermeer ons ter hand gesteld.

Aangezien in onze verantwoordingen over de lenen is gepubliceerd, o.a. ook over het Hetteema-Heremaleen vond het bestuur het een goede gedachte dit artikel met toestemming, in onze verantwoordingen in zijn geheel te publiceren.

Ten eerste omdat het een voorbeeld van gericht onderzoek is met zowel mee als tegenvallers.

Ten tweede door de bronvermelding, waaruit duidelijk blijkt welke mogelijkheden er zijn op het gebied van het genealogisch onderzoek.

Ten derde mogelijk profijt van Faber-sneupers.

Het bestuur zal vanwege de lengte van het artikel, in volgorde, in diverse verantwoordingen één en ander publiceren.

Samenvatting was een moeilijke opgave:

- a. als compactheid van de stof
- b. gevaar geen recht te doen aan de samenstellers
- c. het gemakkelijk vermenigvuldigen van de computeruitdraai

Veel plezier bij het kennismaken van deze artikelenreeks

Hylke Faber

DE PETRI EN PAULI PREBENDE TE BOLSWARD
-het Hetteema-Heremaleen-

Een genealogische publikatie is bijna nooit volledig. Dat geldt ook voor deze bijdrage. Om gezondheidsredenen kan ik geen verder onderzoek meer doen; misschien zijn er anderen, die zulks nog eens op zich willen nemen.

Bij het zoeken naar (meest doopsgezinde) kwartieren van mijn kinderen stuitte ik op een Hillebrants en een vermelding uit eind 17e eeuw van een leen te Bolsward. Daar leengerechtigden meestal familie van elkaar zijn, werd op dat spoor verder gegaan. Uit het werk van Abma over de vier Bolswarder lenen (1) is op te maken, dat het naar alle gedachten om het Hetteema-Heremaleen moet gaan.

Omdat daarvan de stichtingsoorkonde niet bewaard gebleven is en aan de traditie daaromtrent nogal wat broddelwerk vast zit, is zulks niet een aardig vooruitzicht.

Van niet eerder dan 1622 (2) dateert een akte met een aantal namen van leengerechtigden. Gezien de vorm en het noemen van achternamen, die de leengerechtigden in 1622 zelf nog niet gebruikten, kan het hier om een falsificatie gaan. Ook geeft een latere generatie een heel andere uitleg aan de inhoud van het stuk.

Tabbe Inthies Hetteema en Rinck Lieuwes Herema, op wiens afstamming de twee onderscheiden takken leengerechtigden zich in 1622 beroepen, zijn in het vervolg man en vrouw en stichters van het leen. Evenwel wordt hun "nageslacht" weer gesplitst in dat van Tabbe en dat van Rinck. De onderscheidene nakomelingen zullen om beurten hun rechten op het leen kunnen laten gelden.

Het is duidelijk, dat het door hen gemaakte onderscheid met deze reconstructie grote kolder is. De kinderen van de vader zijn immers ook die van de moeder. Het is mogelijk juridisch "hinein zu interpreteren" dat met deze constructie de voor- en nakinderen van Tabbe en Rinck bedoeld zijn. Maar ook met dat argument kunnen we niet uit de voeten. In 1899 (3) is al vastgesteld, dat Rinck nooit met Tabbe getrouwd geweest is.

Het is deze akte, waarop De Haan Hetteema zich in het Adelsboek heeft gebaseerd. Volgens hem was de prebende gesticht in 1539. Dit jaartal moet op zichzelf al fout zijn, want zolang na Luthers Reformatie werden in Friesland geen prebenden meer gesticht, zo verzekerde mij drs. J.A. Mol.

De heer Roemeling te Hardegarijp was zo vriendelijk mij te attenderen op een prebendaris in de jaren 1518/19. Ook zijn genealogie Hetteema (4) is broddelwerk. Jaartallen ontbreken daarin. Indien wij zijn constructie in schema uitzetten, dan stuiten wij op chronologische onmogelijkheden. Zo kan bijvoorbeeld Anna Claes Tymens, vrouw van Jacob Adams Canter, nooit Jel Tabbes en die haar man Saekle Sjoerds in

de kwartierstaat hebben gehad.Voor een betrouwbare stamreeks van de Canters verwijs ik naar het werk van R.S.Roorda (5).

Als stichter noemt De Haan Hetteema een onbekende dorpspastoor Johan Inthies.Daarmee was hij,naar mijn me-ning,op het goede spoor,maar zag hij wel een Dr.Johan In-thies over het hoofd.Het is jammer,dat De Haan Hetteema heeft nagelaten bronnen te vermelden en zich niet heeft beperkt tot datgene wat hij kon verantwoorden.

Met de vondst van een steen in de Martinikerk te Bolsward met een opschrift tot aandenken aan Dr.Johannes Inthies Sextinus heb ik geluk gehad.Het bleek,dat hij een broer was van Tabbe Inthies.Ook kon de afstamming van leengerechtigden uit de tak van Rinck Lieuwes worden vastgesteld en is een verklaring voor de naam Herema te geven.Ook de naam Hetteema heeft oude papieren.De familienaam wordt al in de 16e eeuw gebruikt.

De heer Engels,conservator van de Provinciale Bibliotheek in Friesland en de heer van Eck wil ik dank zeggen voor de steun bij de vertaling van het Latijnse testament van Sextinus.Zo ook de heer Mol,historicus op het gebied van de Middeleeuwen bij de Fryske Akademy,zonder wiens vertaling en uitleg van het stuk ik slecht uit de voeten kon.De heer Van der Meer is bezig geweest met de afstamming van Rinck Lieuwes.De redactie heeft aan de hand van mijn dossiers en een ingesproken bandje dit artikel vorm gegeven.Tot besluit dank aan de speurders,genoemd en niet genoemd,die mij in de loop van de jaren gegevens hebben toegeschoven.

Utrecht,februari 1990.

Ir.G.L.Meesters

Rinck Lieuwes (Herema) en De Blocq van Scheltinga

Het speuren is begonnen met drie zusters: Geartsje, Djoeke en Ybeltsje Pieters. Zij waren doopsgezind en in zulke kringen was men niet gewend familienamen te gebruiken; de oudste stukken in het archief van de Harlinger doopsgezinden geven hier getuigenis van. Het gebruik van geslachtsnamen door naamgenoten kon verwarring geven. Ook met de toevoeging van het beroep aan het patronym kwam men niet veel verder als bij voorbeeld van beroep werd veranderd.

Het Harlinger stadsbestuur gebruikt daarom al redelijk gauw familienamen in haar administratie (in geldzaken kan men geen onduidelijkheden gebruiken). Doopsgezinden uit de Zuidelijke Nederlanden hadden van huis uit familienamen meegekregen. Toen zij in Harlingen onderdoken, werden die daar niet gebruikt. In elk geval zijn het de drie zusters "Hoogstra". Dat zij welgesteld waren, blijkt uit een lijst van de hoogst aangeslagen inwoners van 1697 (6).

Dieuwke Pytters Hooghstra te Harlingen kon met een vermogen van 80.000 gulden wel een paar centen missen. Ook vinden wij zo'n bedrag op naam van Reinet Claesz Fontein, de man van Ybeltsje Pieters. Doordat Geertje Pyters en haar man Pieter Pieters Oldaens niet meer leven, komen zij niet op deze lijst voor, maar hun Wydenbrugs nageslacht behoorde in 1749 tot de rijksten in Harlingen.

Het was niet zo gemakkelijk hun vader en grootvader te vinden. Pieter Walings, die te Harlingen in het zout zat, sterft veertien jaar na zijn huwelijk met Ankje Reiners. De drie genoemde zusters zijn nog niet op jaren als hun grootvader sterft. Om die reden is Waling Tyerdt's nalatenschap beschreven. De inventaris (7) geeft een lijst van 22 stukken, waarvan het oudste uit 1589 dateert. Aan de hand van dit "familiearchief" was het mogelijk de naaste familieleden van Waling te achterhalen.

Aandacht vragen vooral:

nr.4 Acte van scheydinge tusschen d'erffgenamen van wijlen Aelck Dircks, weduwe van wijlen Hilbrant Jukes op der Schelling, dd.18.2.1632,

nr.15 Accoort tusschen Waling Tiaerts en Hilbrant Pieters dd.16.7.1630,

nr.16 Acte van scheydinge van landen tusschen Claes Folckerts ende Dirck Hilbrants wegen syn moeder Aelcke Dircks, dd.26.4.1589,

nr.20 Copie testament fan Juke Hilbrants, dd.23.5.1629 en dan met name nr.16, want naar de Harlinger burgemeester Claes Folckerts had ik al eens eerder gezocht, o.a. in verband met Gratama-kwartieren. Ook roepen deze namen een associatie op met het artikel van de heer Van der Meer over de oudste generatie (De Blocq) van Scheltinga. Daarin komen ook een Claes Folckerts en Aelcke Dircks voor. (8)

Het was nodig zowel de afstamming van Waling als die van zijn vrouw Geertie Pittersdochter uit te zoeken.

De zaak was opgelost met de vondst van een rekening uit 1605 (9) in het archief van Harlingen. Wybe Jacobs, burgemeester van Franeker en de Bolswarder burger Lambert Pyters, doen als testamentaire voogden verantwoording van hun beheer van het vermogen van Hilbrant en

Geertie, kinderen van Pyter Oeges bij Arian Hilbrants, aan de oom Dirck Hilbrants, Gedeputeerde in de Friese Staten. Aan het einde van de rekening wordt aangegeven, waarom men niet, zoals het hoorde, naar Bolsward was gegaan om verantwoording af te leggen: "En is dese reeckeninge niettegenstaende het sterffhuijs binnen Bolswart is gevallen door expresse wille ende versoek van den toehoorders ende ontfangers vandien alhier geschiet". Dirck was een gewichtig man; ze moesten maar naar hem toekomen en niet andersom. Met zo'n man kunnen wij blij zijn, want de rekening, die hieraan vooraf moest gaan, is niet in het Harlinger archief te vinden, terwijl het oudste weesboek van Bolsward van 1603 dateert. Aan de hand van deze akte is een verbinding te leggen met de publikatie over de Scheltinga's van Van der Meer. Arian Hilbrants, schoonmoeder van Waling Tjaerds, was een dochter van Hilbrant Juckes op Terschelling en Aelcke Dircks. Aelcke en Lieuwe (stamvader van de Block van Scheltinga's) zijn kinderen van Rinck Lieuwes en Dirck Symons.

De collatiebrief uit 1622.

Zulke vondsten zijn welkom, maar geven geen uitsluitel over het verband met het Hetteema-Heremaleen. Dat kwam aan het licht in een verzameling aantekeningen over het geslacht Hillebrants. Zo viel mijn oog op de vermelding in de beschrijving van de nalatenschap van de Harlinger burgemeester Menelaus Hillebrants uit 1689: "een notule rakende het leen tot Bolswart met eenige andere stukken daartoe specterende". Abma noemt in zijn werk verschillende Hillebrantsen. In een van de door hem genoemde bronnen zit een 19de-eeuws afschrift van een akte van 8 oktober 1622. De inhoud laat ik hieronder integraal volgen.

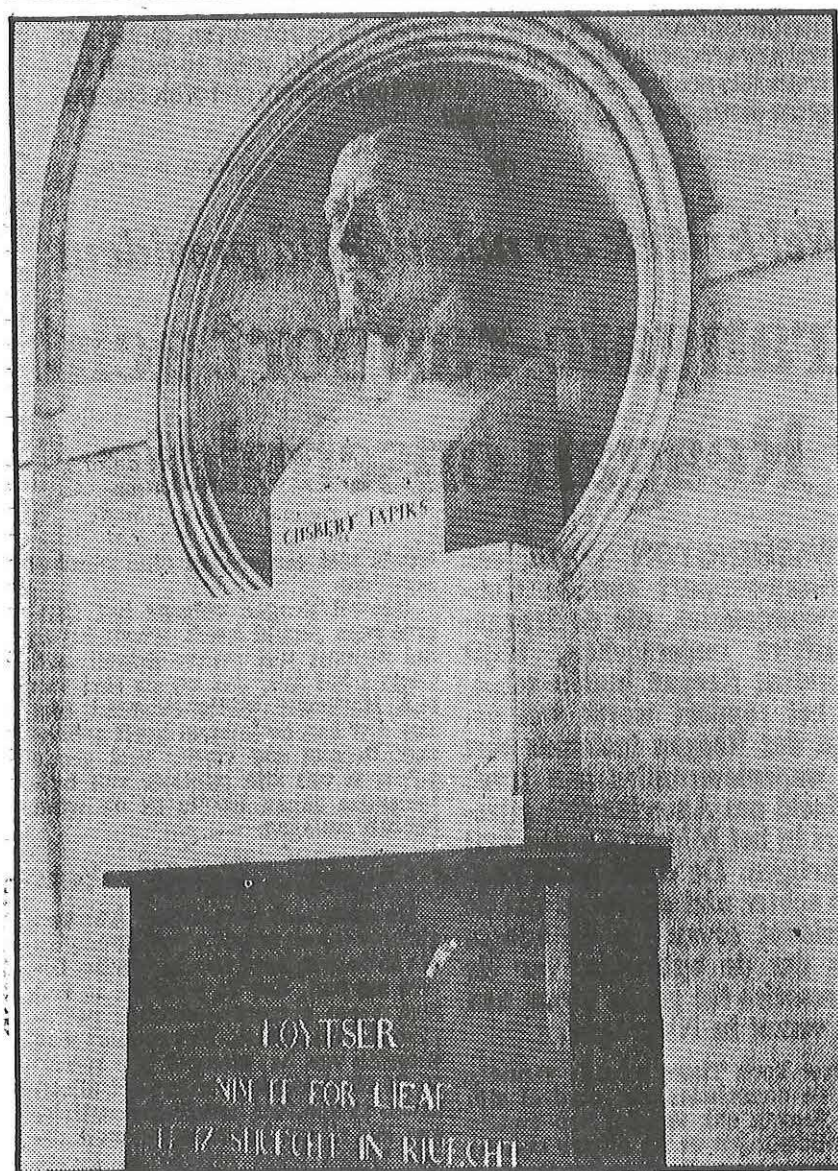
Collatie brief voor den 8 October 1622, voor den notaris publicus Suffride, verleden, luidende als volgt:

'Veritas !-JOHANNES BERNARDI SIERXMA, binnen Leeuwarden voor mij zelve uit naam mijner mede- erfgenamen van wijlen TABE INTHEH HETTEMA; HILBRANDT DURCKSZ; dr. JOHANNES SCHELTINGA en dr. JOHANNES HOPTILLAS voor ons zelve en mede lasthebbende van alle onze mede- erfgenamen van wijlen RINCK LIEUWES dog-ter HEEREMA elk voor de zijne caveerende de rato en in deze qualiteit 't samentlijk als Collateurs van HEEREMA LEEN binnen Bolsward, zijnde jus patronatus, alzo 't selve beneficie door goedwillige resignatie bij Hilbrandt Durksz voornoemd, wegens zijn zoon JACOB HILBRANDTSZ., vorige beneficiant, alsnu vacceert; zoo is 't dat wij na behoorlijke communicatie t'samentlijk bij malkander vergadert zijnde binnen Bolsward ten huize van Arjen Jarchs in de Smack, op nuun daartoe genomineert en het voorschreven leen geconfereert hebben, nomineeren daertoe en confereeren uit krachte dezes hetselve aan TIJMEN SAECKLES, zoon van SAEKLE TIJMENS, spruitende uit de linie van Tabe Inthes Hetteema, oud wordende omtrent lichtmis 11 jaren, alzo, dat hij het voorseide leen tot behulp zijner studien voortaan zal mogen

genieten, ook alle profijt en emolumenten, die van 't zelve behooren of nog later zullen worden bevonden er aan te behooren, hebben en ontvangen zal; en dat wel gedurende zijne minderheid van jaren, mits hij in studie continueere volgens de ordonnantie. Desis bescheiden, dat nu afgancks ofte resignatie van voorschreven Tijmen Saeckles het leen alsdan wederom geconfereerd zal worden aan een bekwaam persoon uit de linie van Rienck Lieuwes dochter Heerema, en daarna wederom vervallen en geconfereerd zal worden aan de linie van Tabe Inthes Hettema en zoo consequentlijk, per vices.

Aldus gedaan en gecelebreerd bij ons collateurs voorschreven opheden dezes 8 October 1622.

Tot oirkonde van dien hebben wij dezen met onze hande 't samentlijk bevestigd en ondertekend !

● **BOLSWARD** – In het Friese Bolsward staat niet alleen het "bertehûs" (geboortehuis) van de dichter-schoolmeester-voorzanger Gysbert Japiks (1603-1666). Op het plein bij de hervormde kerk vinden we zijn standbeeld en in een nis van deze kerk herinnert de beeltenis aan de man die tal van godsdienstige liederen op zijn naam heeft staan. Hij schreef onder andere het Avondgebed waarvan het laatste couplet luidt: „Als dan door slaap verkwikt, O Lieven Heere, Wij morgen monter weder 't werk hanteren, Help, dat al onze daden, U ter eren, Ten goede keren.

-volgen de handteekeningen, enz.

Voorschr.Collatiebrief, waarbij Tijmen Saeckles met de opkomsten van het leen is begiftigd, is geaprobeerd en geconsenteerd door de Gedeputeerde Staten van Vriesland, bij deszelve besluit van 24 Oktober 1622, volgens Copij, daarvan bij het Archief van Hettema-Heeremalen berustende.

Voor eensluidend Afschrift

De Secretaris van Bolsward

(get.) S.W.Fennema.

Dat Hilbrand Dircks en Dr. Johannes Scheltinga in Rinck Lieuwes een gemeenschappelijke voormoeder hebben, was geen nieuws. Wel dat haar familienaam "Herema" zou zijn en (volgens De Haan Hettema in het Adelsboek) zij de vrouw van Tabbe Inthies Hettema. Zo was Rinck niet aangegeven in het al genoemde artikel over de Scheltinga's, maar ik twijfel er eigenlijk niet aan dat deze Rinck Herema en Rienck Lieuwes uit de archiefstukken een en dezelfde zijn. Wat voor plaats nam Dr. Johannes Hoptilla in dit geheel in ? Hoorde hij ook bij het nageslacht van Rinck Lieuwes ?

Rinck Lieuwes en Dr. Johannes Hoptilla

Het is niet lang zoeken geweest. Johannes werd al redelijk vlug gevonden in het Adelsboek en in het archief te Leeuwarden. Hij trouwt daar in 1615 Rinckien Thewisdr. Het bleek, dat Rinck Lieuwes niet tot zijn voorouders behoort. Moest dan worden gezocht onder die van zijn vrouw? Rinckien was afkomstig uit een geslacht, waarvan latere generaties de naam Phaesma gebruiken. Zo'n detail kon De Haan Hettema minder schelen. Hij geeft ook haar ouders Mathijs Pieters en Antje Tjaerds de naam Phaesma.

De heer Kutsch Lojenga was zo vriendelijk mij te wijzen op Antjes vader Tjaert Adriaens, volgens hem een Leeuwarder. Ook toen had ik weer zo'n "deja vu" gevoel.

Het artikel over de Scheltinga's noemt Tjaerdt Adriaens zoon van Rinck Lieuwes. Omdat de Leeuwarder niet perse' dezelfde hoefde te zijn als de Harlinger, stond meteen deze Tjaerdt bij het speuren centraal. In verscheidene bronnen was wat over hem te vinden. Uit een procedure voor het Hof, dat zich in 1605 (10) afspeelt, maakte ik op dat de kinderen van Theus Pieters universele erfgenamen waren van hun grootvader van moederskant Tyaerd Aeriaens. In een proces voor het gerecht van Harlingen uit 1579 (11) wordt Tziaerdt Arianz een zoon genoemd van Rinck Lyeuwedr, wed. van Aerien Michiels. Evenwel duurde het mij wat lang om het bewijs te vinden. De heer Van der Meer was zo vriendelijk mij wat vindplaatsen over Tiaert Adriaens te geven. Daaruit blijkt, dat Tiaert helemaal geen Leeuwarder was.

Voor een decretale verkoping in 1588 (12) wordt toestemming gevraagd door "Matheus Pietersz. nu wonende binnen Harlingen in den name en als voorstander van Anna Tyaerdsdochter zyn huysvrouwe" omreden "Dat wijlen Tyaerdt Adriaens in levende borger binnen Harlingen de schoonvader van de supplianten in Godt verstervende den voorsz. Anna

synen dochter merckelicke vuytschulden nagelaten hadde".Tyaerdt had de wind niet mee gehad,er waren schulden.Op zijn sterfbed vraagt hij Cornelis Coninx en notaris Hays Laasz.de voogdij over Anna op hen te nemen.Deze Harlingers liquideerden de nalatenschap en deden daarvan verantwoording aan Mr.Frans van Eijsinga,raadsheer van het Hof.Dit zal de reden geweest zijn,waarom de beschrijving van Tyaerds nalatenschap niet in het Harlinger weesboek opgenomen is.De rekening werd in de kanselarij te Leeuwarden overgelegd.Het verband tussen Dr.Hoptilla en Rinck Lieuwes is hiermee duidelijk.Hoptilla's vrouw behoorde tot Rincks nageslacht.

De afstamming van Rinck Lieuwes

In een zeer recente bronnenpublicatie (13) over het grondbezit te Harlingen en omstreken wordt Rincks man Adriaan Michiels genoemd als eigenaar van "verdolven land",dat eerder (in 1511) "Lyuwe Tzierdtzoon toebehoort heef".In 1538 (14) heeft Adriaan geschil met "Lieuwe Tiaerts wezen".Uit een paar andere posten van het register is op te maken wie de weeskinderen zijn.Zo worden bij voorbeeld als eigenaar genoemd "Aeriaen Michiels zoon van wegen zyn huysfrouwe ende zyn huysfrouwen broeder ende Folckert Simons zoon van wegen zyn zoen by syn eerste huysfrouwe salighe Aelcke Lieuwedochter getoegen elckx voir een derde deel" en de zelfden "van wegen huere huysfrouwen ende Tyaert Lieuwe zoon te samen toecomende".Op grond van deze posten is aan te nemen,dat Renck,Aelcke en Tyaert kinderen zijn geweest van Lyuwe Tzierdtzoon.

In 1512 (15) verkopen Liue Tiaerds en Gesel(in dit stuk ook "Jeslick" genoemd) hun "tunnen of efterland" te Bolsward naast "dy landuar tefte Haegstreta" aan Nanne Reinz.Deze tuinen waren "wt kommen(=afkomstig) van Tiaerdt Wybez en Hera Feddrickz.Het is jammer,dat niet aangegeven wordt hoe Lieuwe en Jeslick aan dit bezit waren gekomen.Ze konden het hebben gekocht,maar ook geerfd.We mogen uit een en ander niet concluderen,dat Lieuwe en Jeslick ook te Bolsward woonden.Wanneer men onroerend goed van de hand moet doen,doet men het onaantrekkelijkste het eerst weg.

Het blijkt,dat zij in 1517 te Arum woonden.In 1515 namelijk was er een verandering in de regering gekomen.De Saksische hertogen verkochten toen Friesland aan de Bourgondiers.Heel wat Friezen namen dat niet.Ze waren weerbarstig en wilden de jonge Karel V niet als hun heer erkennen.Een van hun was "Leeuwe Jaerts" van Arum.De Bourgondische stadhouder Floris van Ijsselstein liet toen beslag leggen op het bezit van Lieuwe (16).Een naklank hiervan valt nog in 1527 (17) te horen.Toen verkocht Lyuwe Tyardz land in of bij Bolsward aan de zonet al genoemde Nanne Reynz.Als reden voor deze verkoop geeft hij op,dat hij "jeslyck myn arste wyfs landen ende myn landen mey toe fryen" wilde "van gennij karpentyer dyer hem van her florys gonnen wyerren troch orlychs haluen".Met andere woorden:Lieuwe had geld nodig om het geconfiskeerde bezit weer terug te kopen.Misschien

had de begunstigde (Karpentyer)stukken land al weer aan derden verkocht.

In de Rentmeestersrekeningen van Wonseradeel (18) wordt Lyuwe Tyardz tussen 1526 en 1530 vier keer genoemd.

Eerst koopt hij van Sithie Hannez (lees: Nannez) anderhalf pondemaat (1 pond = 36.74 are) land te Arum. Daarna koopt hij zeven en een half pm land van Lieuwe Wilgryxs. Vervolgens koopt "Lieuwe Tiaertz to Arum" 1 pm land van Lieuwe Wilgryxs en tenslotte nog "een pond lands in Tetingh guet toe Arum" van Laess glasmaker.

Met "Tetingh guet" zal zonder twijfel de sathe Tietinga zijn bedoeld. Deze plaats wordt ook genoemd in de Beneficiaal-boeken (Broer Tiettinga, Wilcke Tiettinga en Wpke Teetinge). Het kan zijn, dat Lieuwe op deze plaats woonde. Tussen 1530 en 1538 is hij gestorven.

In 1538 (19) werd er een proces behandeld tussen Folckert Simonss en Adriaen Michiels, beide voor hun vrouwen (Aelcke en Rinck Lieuwes) als eiser aan de ene kant en Mr. Lyueuwe te Arum, Lieuwe Beyema en Frerick Claess als voogden over de weeskinderen van Lieuwe Tiaertss en Griete Diricxdr aan de andere kant. Er wordt niet beschreven, dat Lieuwe en Griet man en vrouw waren. Vier jaar later, in 1542 (20), staan Adriaen en Rincke al weer in het pleit. Nu met Folckert Simons als voogd van de kinderen van Dirck Simons zaliger. Folckert wordt veroordeeld het vruchtgebruik te leveren "van den derden paert van de guederen by een van des voirschreven Dirck Simonss weeskinderen deur zynder afflivictheyt achter-gelaten". Verder moet hij zich houden aan de overeenkomst, die hij als oom en Simon Henricx als grootvader van de weeskinderen heeft gesloten. In 1553 (21) wordt er voor het Hof van Friesland een proces behandeld tussen Folckert Simons als eiser aan de ene kant en Adriaen Michiels en Rynts echtelieden, Vulcke Tiepckes te Arum uit naam van Claes Lyeuwes, Frans Romckes voor zijn kinderen bij Jeslyc, zijn gestorven vrouw en Coenraedt kistemaker, die door het Harlinger stadsbestuur was aangesteld als voogd (?) over Taecke Lyeuwes. Het Hof wil dat er een behoorlijke deling gemaakt wordt "van den onroerende goeden by wylen Lyeuwe Tiaerdtz achtergelaeten". Ook moet zulks gebeuren met "den onroerende goeden bij wylen Lyeuwe Tyaertsz geerft op Tiaert zyn zoone ende tselve doende den impetranten te laeten volgen voer divijs een zeste part van de voirnoemde Lyeuwe onroerende goeden ende van de onroerende goeden by den voirnoemde Lyeuwe op Tiaert voirschreven geerft een helft".

Tegelijk procedeerden de zo even genoemde partijen over het onroerend goed van Jeeseelyck, de weduwe van Lyeuwe Tiaerts en over het goed, dat door Jeeseelyck was vererfd op Tiaert Lyeuwes. Adriaen en Rincke moesten ook hiervan resp. het derde deel en de helft aan Folckert leveren. Uitgezonderd datgene wat de partijen "by singulier titule sullen bewysen behoerlycken vercregen te hebben" Wel moesten de partijen het goed, dat zij op een andere manier hadden ontvangen weer in de boedel brengen. Verder moest Adriaen een rekening opmaken en overleggen van zijn administratie over Tiaert Lyeuwes, voor zover als zulks had geduurd. (22).

Het verwondert je hier te lezen van Jeeseelyck als weduwe van Lieuwe Tiaerdtz, terwijl in 1527 Lieuwe Tiaerdtz land van zijn "arste wyfs landen" verkocht. Men zou er uit afleiden, dat Lieuwe toen weer

getrouwd was. Maar het is natuurlijk ook mogelijk, dat daar "aefte wyf" (echte wyf) gelezen moet worden. Dit is niet zo een-twee-drie in het Bolswarder weeshuisarchief na te slaan. Wel wordt een Jeeslick Lyuwe weduwe in 1546 (23) genoemd, die dan met Epe Hommes (=Hettinga) een sathe te Pingjum verhuurt.

Het laatste proces over de nalatenschap van Lieuwe Tiaerds wordt in 1554 behandeld (24). Toen stonden Folckert Simons en Adriaen Michiels (voor zichzelf en voor hun vrouwen) met Vulcke Tiepkes en mr. Coenraedt (als voogden over Taeke Lyeuwes) als eisers tegenover de pastoor en de vicaris van Arum. Waar zij een geschil over hadden, wordt niet genoemd.

Een nieuwe man, die in dit gezelschap wordt genoemd naast Mr. Coenraedt (Jans, schepen en) kistemaker te Harlingen is Vuylcke (ook: Wlcke) Tjepckes (Epema), die op Tietinga sathe te Arum woonde. Deze Wlcke was eerst getrouwd met Griet Tyerox en later met Ynts Vulckes (ook: Wilckes). Als weduwe verkocht Ynts in 1554 (25) land in Ryeuwerda sathe en in Hockstera sathe beide te Arum en in Aesgema sathe te Dronrijp. Toen waren Folckert Symons en Tyercx Syrox voogden over een kind uit het eerste huwelijk. Tegen deze verkoping hadden Claes, Nanne en Ydzaert Lieuwezonen bezwaar. Zij waren kinderen van Lieuwe Nannes, zoals blijkt uit de inventaris (26) van Ints Wlcks (Epema), weduwe van Hoyte Taeckes Hoytema, die ook op Tietinga sathe te Arum woonden. In een register(?) wordt genoemd, dat Vlcke Tjepckes en Agge Gerbens als curatoren van de weeskinderen van Lieuwe Nannes in 1542 een huis te Bolsward kochten. De inventaris werd ondertekend door Michiel Ariaens Eslum.

Wanneer men een akte uit 1631 (27), waarin staat, dat Sioert Riencx Hoytema op Tietinga sathe te Arum woont, vergelijkt met het stemkohier van 1640, dan blijkt dat Tietinga sathe op nr. 7 van Arum verantwoord is met anderhalve stem.

Aerian Michielsz en Folckert Simonsz gebruiken in 1546/7 (28) tien en een half pondemaat land onder Harlingen "den Heerenwech nae Franeker ten suyden". De gebruikers zijn met Tyaert Lieuwezsz eigenaar. Volgens de opgaaf in het register werd het land Heremafenne genoemd. Wellicht hebben de nabestaanden op grond van dit bezit gemeend dat Renck een Herema was.

Noten

Als het niet anders wordt aangegeven, berusten de archiefstukken op het Rijksarchief van Friesland. Gebruikte afkortingen zijn: HvF archief van het Hof van Friesland: RA rechterlijk archief: RR rentmeesterrekeningen: GA gemeentelijk archief: GJ Genealogysk Jierboekje (Genealogisch Jaarboekje). Verder staan OFO en jaartallen als 1511, 1543, 1552, 1578 en 1640 voor verwijzingen naar de bekende gedrukte bronnen.

- (1) G. Abma, De 4 Bolswarder lenen, Bolsward 1979, blz. 227 e.v.
- (2) NPA GS 2108, het vergeven 16 sept. 1857. (3) D. Bartstra, Op eenige vragen antwoord gezocht, Friesche Volksalmanak 1899, blz. 189 e.v. (4) M. de Haan Hetteema en A. van Halmael, Stamboek van den Frieschen Adel, Leeuwarden 1846, op Hetteema. Zie ook Nederlands Adelsboek 1942, blz. 499. (5) GJ 1963, blz. 67 e.v. (6) J. A. Faber, Drie eeuwen Friesland, Economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800, Leeuwarden 1973, blz. 701. (7) RA HAR R13, 133v. (8) GJ 1960, blz. 36. (9) RA HAR P5, 1042. (10) HvF YY21, dictum 6 maart 1605. (11) RA HAR J2, 166.
- (12) HvF III9, 15. (13) Plaatselijke geschiedenis II, blz. 86, 95, 100. (14) HvF WW2, 924. (15) OFO IV 208. (16) Charterboek II, blz. 347. (17) OFO IV 253. (18) RR 42. (19) Als noot 14. (20) HvF YY 3, 209. (21) HvF YY 4, 330. (22) Als noot 21. (23) Register van den Aanbreng III, blz. 454. (24) HvF YY 5, 48. (25) HvF III1, 751. (26) RA WON S2, 42 v. (27) RA WON Y1, proclamatie 18 juni 1631.

FOUT!

Als recht-geaard lid van onze stichting ben je erop gespitst om je achternaam tegen te komen: Fabers op televisie, in boeken, kranten, op flessen en vlaggen, op ruiten en muren, gedenkstenen en grafzerken. En heb je succes, denk je: Daar heb ik er weer eentje. Mooi zo!

Zo zijn wij er een beetje trots op dat de roemruchte Mata Hari een halve Faber is. Met alle romantisering en mythologisering rondom haar persoon en haar geschiedenis, worden wij, als het ware, ook een beetje beroemd.

Maar wat als je even doordenkt en je realiseert dat deze mevrouw hoogstwaarschijnlijk, in haar van alle franje ontdane gestalte, als spionne voor de Duitsers, gedurende de eerste wereldoorlog, vele, vele slachtoffers op haar geweten heeft gehad? Dan nog iets: de franje is immers zo mooi en het is allemaal al zo lang geleden; wij blijven dat beetje trots.

Heel andere koek, echter, krijgen we te slikken als we een ontmoeting hebben met regelrechte killers die onze achternaam dragen, zonder franje en zonder romantiek. Dan bekruipt ons huiver en houden we de vuile geschiedenis liever onderin de kast en praten we er maar niet over.

Hoe dan ook: als men Fabers zoekt en boekstaaft, mag men de zwarte schapen niet simpelweg overslaan of ontkennen. Ookal zouden we het liever anders willen; zij horen er ook bij.

Gedurende de bezetting was er een kwalijke rol, in de marge der gebeurtenissen, weggelegd voor een Haarlems gezin Faber. De vader en twee zoons ontwikkelden zich tot fanatieke handlangers van de bezetter, waren en bleven tot in het merg en tot hun bittere einde, fout

De uiteindelijke feiten spreken: Vader Faber werd in 1944 door het Haarlems verzet doodgeschoten. Als WA-man in politiedienst gevreesd door de illegaliteit en gevaarlijk voor een ieder die niet duidelijk pro-duits was.

Zoon Pieter-Johan (1922?) werd op 10-7-48, als één van de weinige Nederlanders ook werkelijk ter dood gebracht, als uitvloeisel van zijn veroordeling. Als Nederelandse politieman in dienst van de SD, heeft hij gemotiveerd meegewerkt aan arrestaties en executies van illegalen.

Een bijzonderheid is zijn directe betrokkenheid bij de executie van de Friese Kp-leider Krijn v.d.Helm en de "Mata Hari" van de tweede wereldoorlog in Nederland, Esmée van Eeghen.

Zoon Karel (1920?) Nederlands politieman in dienst van de SD, als oorlogsmisdadiger veroordeeld tot levenslang.

Het gelukte hem in 1950, als één van de "zeven van Breda", te ontsnappen, vluchtte naar West-Duitsland en werd nimmer uitgeleverd.

Bram Faber

Nogmaals, FABERS uit de Marne.

In de twaalfde verantwoording werd aandacht besteed aan een geslacht Faber dat woonde en grotendeels nog woont in de noord-west hoek van Groningen.

Het onderzoek naar deze familie maakt redelijke vorderingen en ik hoop op een uitgave van de resultaten in 1994.

De eerste generatie van deze familie komt uit het iets zuidelijker gelegen Visvliet.

Zoals vorig jaar gemeld kan de afstamming opgevoerd worden tot Hindrik Lieuwes Faber die plm 1650, maar in ieder geval voor 1665 geboren moet zijn.

Ook is genoemd de Jonker Willem Hendriks Faber, wiens 41-jarige huisvrouw Antie Jansen van Goch in 1652 begraven wordt in de Visvlietse kerk.

Inmiddels is bovendien gevonden: Scirck Hindriks Faber, van Vlisvliet, die op 3.12.1643 te Kropswolde trouwt.

Samenvattend: In Visvliet wonen in het tweede kwart van de 17e eeuw twee Fabers: Willem Hendriks en Scirck Hindriks, waarvan aangenomen kan worden dat ze generatiegenoten zijn.

We mogen aannemen dat er nog een derde is geweest: Liewe Hindriks.

Mijn theorie en die lijkt me nauwelijks erg gewaagd, is dat het drie broers waren en dat hun vader Hendrik Faber of al in Visvliet woonde, ofwel zich daar heeft gevestigd.

In het eerste geval kom ik niet verder terug.

Maar in het tweede geval bestaat de mogelijkheid dat Hindrik Faber afkomstig is uit het aangrenzende Friesland, waar de naam Faber meer voorkomt.

Het is ook mogelijk dat hij al een gezin heeft wanneer hij in Visvliet gaat wonen.

Kent iemand een Hindrik Faber, geboren omstreeks 1600, vader van Willem, Scirck en Liewe in Friesland of elders?

Jan van Bolhuis
Goudsbloem 12
2317 KZ LEIDEN
tel. 071-215022

PLEASE SIR,CAN YOU HELP ME ?

Gezeten achter een kop koffie met koek op een Engelse camping staat er plotseling een Engelsman voor je tent. Logisch, je bent in Engeland, maar er lopen ook wel nederlanders. Maar wel vreemd is dat deze man zich voorstelt met de naam Faber.

Via de campingbaas had hij vernomen dat er een Faber op de camping stond, vandaar zijn bezoek.

Hij wilde weten of we soms familie van elkaar waren.

Nederland is maar zo klein? 't Zou kunnen nietwaar?

En in Engeland komt die naam niet veel voor.

Nu is mij niet bekend dat voorvaderen van mij naar de overkant zijn vertrokken, maar ik beloofde hem via de Faberkrant een oproep te doen.

Gegevens: John Robert Faber
                  geb. 14-9-1933
                  Romford-Essex
                  wonende 6 Moulton Ave
                  Kentford-Newmarket
                  CB 88 QX SUFFOLK GB

Zijn vader was   William Edward Faber
                  geboren 15-7-1902 Londen
                  overleden 13-12-1945 Romford Essex

Zijn moeder is   Lilian Rose Faber-Theabold
                  geboren 19-3-1913

Zijn grootvader   John Robert Faber
                  geboren in Londen
                  overleden in Bladwell-Heath Essex

Meer gegevens had hij niet.

Is er een Faberfamilielid die meer weet?

Het is voor hem moeilijk aan gegevens te komen.

En dat er een Faberkrant was vond hij schitterend.

nog geen lid, maar misschien is dat te regelen.

P.Faber
Schoolstraat 5
7475 AH MARKELO

VOOR U GELEZEN;

Op een gedenkplaat aan de kerk van de Verenigde Christelijke Gemeente in Dokkum staat:

De eerste steen van dit KERKGEBOUW is
gelegd den 21 Julij 1852, door
Hendrik Jacobus Hussem,
jongsten zoon van den Leeraar
der Gemeente Ds H.HUSSEM
met wien toen Leden van den
Kerkeraad waren C.FABER
-SCHOONLINGEN, A.A.HEMMINGA
F.A.KLAVER en J.WENTHOLT.

Van het dorp Oterdum is niets meer over, alleen de
begraafplaats, die nu op de verhoogde zeedijk ligt.
Een aantal grafstenen herinnert aan vroeger.
Op een van de stenen staat te lezen:

Rustplaats van LAMBERTUS FABER
Hoofdonderwijzer te ENGELBERT
overleden den 14-3-1867 in den
ouderdom van 76 jaren, echtgenote van
H.L.van Dijken.

Op een andere:

Gewijd aan LAMBERTUS FABER
geboren 30 mei 1845
overleden 22 jan 1871
zoon van I.Faber en I.R. de Vos.

A.G.H. Faber-Wentink

*Dr. Hubernoodt straat 13.09
7001 DS Doetinchem
tel. 08340.23263*

uit ons archief

EEN FRIESE BLADZIJDE. :

It wier op ien simmerjoun;
It sintje stoe op 'e groun,
Wol heal yn 'e douwe wei,
Krekt as er yn 't wetter lei.
Seafkes ind stil wier de wrald,
It wetter lei sonder fald,
Ind 't goud'ne sinnefjoer,
Spraette syn gleaunens er oer.

Me hjearde nin flinter of mich
Sa flodderjen oan 'e ich,
Of gonzeljen oer 'e poel,
Ind eak nin bernegejoel.
Smoek mei de kop yn 'e plom,
Drjouwkelen de eintjes rounom,
Yn 't liezich-bleddige gnod
Yet syljende yn 'e dod.

EELTJE H. HALBERTSMA

Frysce hert! kenst hjir noch grine ?
Hert, myn hert, ho stunest' sa ?
Ik bin fen 't platte lan onwennich !
Och ! ik mat nei Fryslan ta !

EELTHE H. HALBERTSMA

Lang forgotten Swannenblommen,
Drjouwers op 'e stille mar;
'k Freegje wirde fen de stommen,
Alde Frysce wapenblommen !
Thinkt er immen yette oan ?

EELTJE H. HALBERTSMA

Hebt U in deze verantwoording ook het woord sneupers gevonden? Ook Fries! Het zijn mensen die speuren naar fijnzinnige historische details in de geschiedenis. Weer iets geleerd.

Wie heeft gegevens over:

Antje Faber geb. ca 1802 Hoorn, overleden 19.12.1881 Alkmaar,
gehuwd 18.10.1827 Alkmaar met
Arnoldus Blom, geb. 3.6.1798 Aarlanderveen, overleden ?
Kinderen ? gehuwd met wie ?

Antje Faber 2e x gehuwd met Corstiaan de Graaff, geb. 18.1.1811
te Werkendam, overl. 27.7.1899 aldaar.
Waar en wanneer huwden zij en zijn er kinderen geboren ?

Ouders van Antje waren Johannes Faber, geb. 23.9.1759 Hoorn, gehuwd op
14.2.1790 te Hoorn met Geertje Egberts (Rouwens).

J. Faber, Reiderland 23, 2716 AL Zoetermeer, tel. 079-212390.

OTERDUM — Op 15 november zal een onteigeningsprocedure voor de Groningse rechtbank dienen met het hervormde kerkje van Oterdum als inzet. De provincie wil dit kerkje kopen in verband met een dijkverzwaring, als gevolg waarvan het gebouw moet verdwijnen.

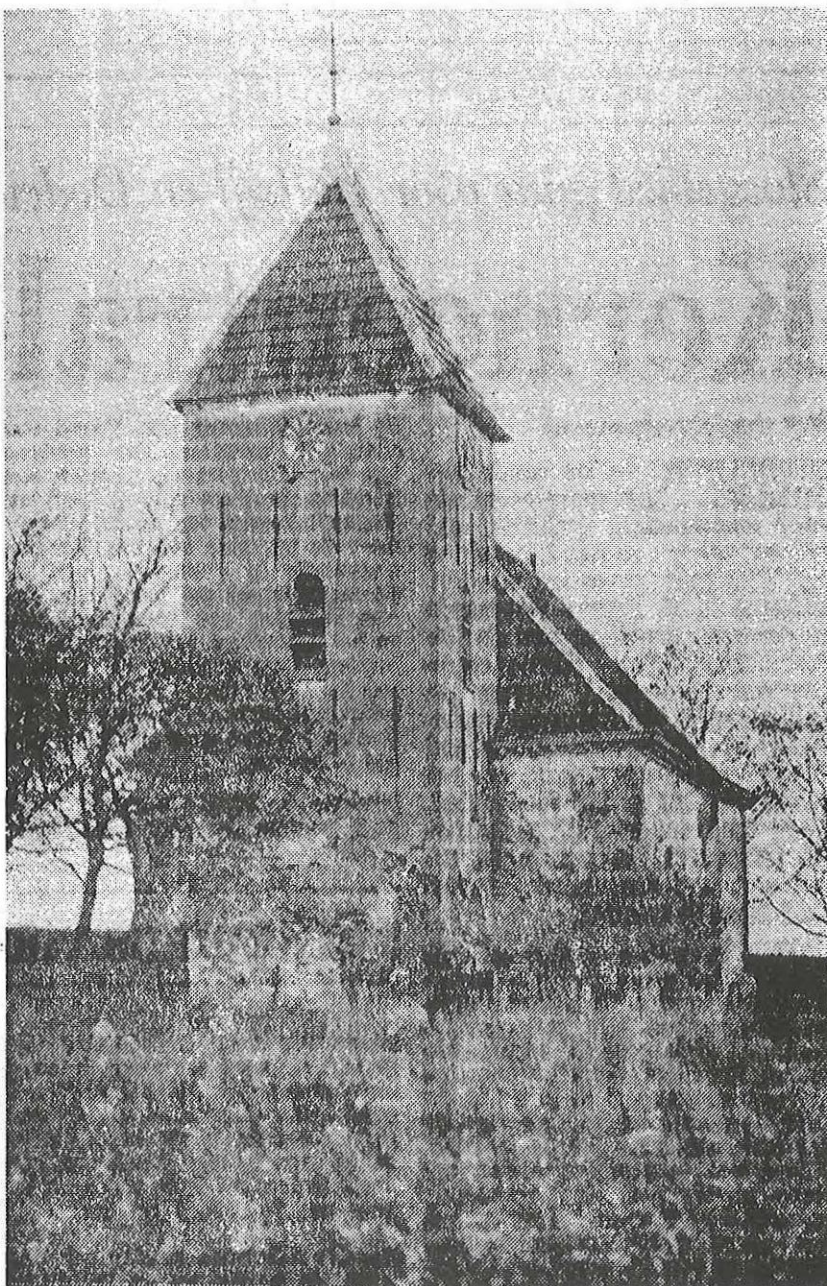
Overigens is niet alleen de kerk bedoemd het veld te ruimen, uiteindelijk gaat het gehele dorp tegen de grond in verband met de industriële expansie van Delfzijl. Het dorpje Heveskes, één kilometer dichterbij Delfzijl is al grotendeels van de kaart zeeveegd.

In Oterdum kunnen kerkvoogdij en provincie (Groningen) het echter niet eens worden over de prijs van de kerk. Men ligt mijlen ver uit elkaar. De provincie biedt f 17.500,- en de kerkvoogdij vraagt een ton. Een commissie van drie deskundigen heeft inmiddels een prijs berekend van rijk f 64.000. 'Ik weet nog niet of we daar wel mee akkoord gaan', zei ons de enige kerkvoogdij, de heer J. J. van Delden. 'Het standpunt van de provincie ken ik ook niet.' Het zit er dik in dat de rechter tenslotte de prijs zal moeten bepalen van het omstreden gebouwtje.

Het is de heer Van Delden niet helemaal duidelijk hoe de commissie van deskundigen tot een prijs van f 64.000 kon komen. 'Dat betekent dat het kerkgebouw zelf vrijwel geen waarde zou hebben. Het orgel (1851) wordt op een nieuwwaarde van 45 mille geschat, de inventaris op ongeveer veertien duizend gulden. Dat is totaal f 59.000,- zodat er voor de kerk — grond en alles inbegrepen — een vijftien duizend gulden wordt betaald. Dat is maar een rare boel', vindt hij.

In ieder geval zal het kerkje — dat uit het begin van de vorige eeuw dateert en geen monumentale waarde heeft — binnen afzienbare tijd voor de dijkverzwaring moeten wijken. Wellicht volgend jaar al.

In Heveskes hoefde niet om de kerk — wel een monumentaal gebouw — te worden gevochten. Hoewel ook dit dorp geheel verdwijnt, blijft dit kerkje overeind. De provincie heeft geen be-

Het hervormde kerkje te Oterdum dat bedoemd is te verdwijnen.

lang bij de sloop. Daarentegen zitten de kerkelijke autoriteiten een beetje te dubben wat ze nu met dit kerkge-

bouw — aan de rand van een industriegordel zonder bewoners — moeten beginnen.

VOOR U GELEZEN:

In het tijdschrift van de FRYSCHE AKADEMY IT BEAKEN , jaargang 54 (1992) nr.1/2 met als thema "Twee eeuwen ondernemende Friezen (1720-1920)" treffen we een artikel aan van J.L. van Zanden met de titel "De Friese economie in de negentiende eeuw". Het laatst verschenen boek over de economische geschiedenis van Friesland was afkomstig van J.A.Faber: "Drie eeuwen Friesland". Economische en sociale ontwikkelingen van 1500 tot 1800. Verschenen in Leeuwarden in 1973. De vraag die in het onderzoek van Faber centraal stond was die naar de lange termijn ontwikkeling van de pre-industriële economie.

De rode draad is volgens Faber een opgaande conjunctuur tot circa 1650, dan een neergaande beweging in de periode 1650-1750 en vervolgens weer een opgaande na 1750.

In de achttiende eeuw steunde de Friese economie op vier pijlers: de vrachtvaart, de verveningen, de landbouw en voor de lokale markt werkende nijverheid.

De laatste sector werd, omdat het inkomensniveau van delen van de Friese bevolking vrij hoog was, gekenmerkt werd door relatief veel luxe nijverheid. Rond 1760/70 was Friesland één van de rijkste provincies van het land, maar in de loop van de negentiende eeuw verandert dit.

Al vanaf 1850 zijn er tekenen dat het overal in Friesland slecht gaat. Van de vier genoemde pijlers is aan het eind van de negentiende eeuw alleen de landbouw nog over.

De vrachtvaart was al na circa 1800 verdwenen, de verveningen zijn rond 1900 vrijwel voltooid.

De enige industrie die wat doorbreekt is de zuivelindustrie.

Faber heeft gegevens over de samenstelling van de beroepsbevolking in Friesland vermeld in zijn studie.

Hij nam hiervoor de jaren 1749, 1859 en 1899.

De auteur gaat uitgebreid in op de achteruitgang van de vrachtvaart en nijverheid.

Voor 1795 was Friesland een in hoge mate autonoom gewest, dat bijvoorbeeld eigen accijnzen hief en via belastingheffing op ingevoerde goederen de lokale nijverheid kon beschermen.

Door belastinghervormingen en het afschaffen van de lokale accijnzen verdween de bescherming van de lokale nijverheid.

Na 1866 lag de Friese markt vrijwel geheel open voor de concurrentie van elders.

Faber heeft aangetoond dat de achteruitgang van de destilleerderij mede hierdoor verklaard moet worden.

De auteur eindigt zijn artikel met iets door te geven van de politieke en economische integratie van het gewest Friesland:

het politieke centrum verschoof van Leeuwarden naar Den Haag en de economische handelsstroom van de Zuiderzee naar de Rijn-Maas-delta.

Al met al een interessant artikel.

Frits

FINANCIEEL OVERZICHT T/M 1 DECEMBER 1992

Contributie	f. 1.925,00	DRUKKOSTEN 12e verantwoording.	f. 492,60
Rente	f. 13,94	Lidmaatschap + telefoon + portokosten	f. 191,00
		Kamer van Koophandel	f. 61,00
		Kosten Genealogie	f. 55,00
		Voordelig saldo	f. 1.139,34
Totaal	f. 1.938,94	Totaal	f. 1.938,94

Saldo in 1981	f. 351,75
Saldo in 1982/83	f. 725,86
Saldo in 1984	f. 305,61
Saldo in 1985	f. 178,27
Saldo in 1986	f. 999,90
Saldo in 1987	f. 277,38
Saldo in 1988	f. 1.015,00
Saldo in 1989	f. 1.568,72 -/-
Saldo in 1990	f. 1.887,93
Saldo in 1991	f. 478,60
Saldo in 1992	f. 1.139,34
Totaal	f. 5.790,92

POSTBANK

Afrekening girorekening

aantal bij	totaal bijgeboekt bedrag		vorig tegoed	datum vorige afrekening	girorekening		
1	13,94		5.776,98	✓ 09-11-1992	1953017		
aantal af	totaal afgeboekt bedrag		nieuw tegoed	datum afrekening	volgnr. bladnr.		
			5.790,92	✓ 01-12-1992	41 1*		
geboekt op	code	nummer	af/bij	bedrag	girorekening	naam/omschrijving	* laatste blad
01 DEC	VZ		BIJ	13,94	✓	RENTE T/M 30 NOVEMBER 1992	

AA 1953017 STICHTING GESLACHTEN FABER
LINGESTRAAT 3
2953 CG ALBLASSERDAM 197

Girokantoor Arnhem
Klantenservice, telefoon (085) 45 77 11
Maandag t/m vrijdag tot 21.00 uur, zaterdag tot 12.00 uur.

AC: acceptgiro BA: betaalautomaat CH: cheque DV: kosten e.d. GB: girobetaalkaart
GM: giromaat GT: girotel IC: incasso KC: kascheque OV: overschrijving
PO: periodieke overschrijving ST: storting VZ: verzamelgiro

SAMENSTELLING BESTUUR PER 1-1-1993

Ereleden	Tjisse Faber Damhertstraat 3 7315 GC APELDOORN	Bep Faber-Grootes Damhertstraat 3 7315 CG APELDOORN
Voorzitter	Hylke Faber Schoterlandseweg 38 8451 KA OUDESCHOOT	
Secretaris	Frits Faber Kennedylaan 8 3844 BC HARDERWIJK	Gyse Faber-Heijmans Kennedylaan 8 3844 BC HARDERWIJK
Penningm.	Joop Faber Lingestraat 3 2953 CG ALBLASSERDAM	Bram Faber Gouden Leeuw 250 1103 KE AMSTERDAM
Leden	Sjoerd Faber Parklaan 10 2011 KV HAARLEM	Sanne Faber Staalstraat 19'' 2033 XG HAARLEM

ROOSTER VAN AFTREDEN

A.R.Faber	1-1-1994
S.Faber	1-1-1994
S.E.Faber	1-1-1995
H.Faber	1-1-1996
Ph.F.Faber	1-1-1997
G.M.Faber	1-1-1997
J.A.Faber	1-1-1998

De "STICHTING GESLACHTEN FABER" werd op 21 juli 1981 opgericht.

DONATEURSLIJST PER 1 JANUARI 1993

J.A.Faber	Lingestraat 3	2953 CG	ALBLASSERDAM
G.H.Faber	Karrekietsstraat 7	1826 JM	ALKMAAR
M.E.Bakker-Faber	Breestraat 52 (boven)	3811 CK	AMERSFOORT
E.Faber	Courbetstraat 15-3	1077 ZR	AMSTERDAM
A.R.Faber	Gouden Leeuw 250	1103 KE	AMSTERDAM
G.A.Faber	Keizersgracht 501	1017 DM	AMSTERDAM
M.H.Faber	Lutmastraat 140 hs	1073 HD	AMSTERDAM
Th.Faber	Mariottenplein 18'	1098 NZ	AMSTERDAM
M.W.Faber-Kokshorn	Pekelharingsstraat 9''	1097 HH	AMSTERDAM
W.Faber-Gerritsen	Voltastraat 1'	1098 NT	AMSTERDAM
A.Schreiber-Faber	Boterbloem 96	7322 GZ	APELDOORN
Tj.Faber	Damhertstraat 3	7315 GC	APELDOORN
J.A.Faber	Boul.Heuvelink 114-32	6828 KV	ARNHEM
P.Faber	Havikstraat 22	1171 DX	BADHOEVEDORP
J.P.C.Siebers-Faber	Zeeweg 19	1865 AB	BERGEN a ZEE
H.A.Faber	Bobeldijk 75	1647 CJ	BERKHOUT
W.G.Faber	Plesmanweg 129	1945 WL	BEVERWIJK
H.G.M.Faber	Dronensingel 85	2411 GV	BODEGRAVEN
G.Zelle	Mr S.van Houtenweg 8	3732 BP	DE BILT
W.Paardekooper-Faber	v.d.Lelystraat 75'	2614 EG	DELFT
B.Faber	Meermanstraat 136	2614 AM	DELFT
K.A.Faber	Bergstraat 43	6981 DB	DOESBURG
A.G.H.Faber	Dr Hubernoodstr.13-09	7001 DS	DOETINCHEM
B.A.Faber	Het Ruim 46	8251 EN	DRONTEN
G.Faber	Lindenlaan 44	6711 MV	EDE
F.Faber	Drostlaan 22	8303 ED	EMMELOORD
A.Faber	Meeuwenkant 34	8301 AJ	EMMELOORD
C.Tijmons-Faber	Thuyalaan 2	7213 VW	GORSSEL
L.D.Faber	Haven 19	9084 BX	GOUTUM
J.Faber	Friesestraatweg 426	9746 TL	GRONINGEN
W.Faber	van Alkemadelaan 938	2497 BG	DEN HAAG
E.Geleyense-Faber	J.Nieuwenhuysenstr.35	2013 ZB	HAARLEM
S.Faber	Parklaan 10	2011 KV	HAARLEM
S.E.Faber	Staalstraat 19''	2033 XG	HAARLEM
T.Faber	Kampenmeen 14	3844 JG	HARDERWIJK
Ph.F.Faber	Kennedylaan 8	3844 BC	HARDERWIJK
S.Timmer-Faber	Jagershof 65	9751 EE	HAREN
J.Piersma-Faber	Tollewei 38	8621 CM	HEEG
Y.M.Faber	Handelsstraat 28	1962 ES	HEEMSKERK
F.Faber	Zwette 45	8446 HG	HEERENVEEN
A.Faber	Spijkerboor 3	1851 GG	HEILOO
Y.P.Tielemans-Prins	Kanaalweg 152	1781 KX	DEN HELDER
A.W.Wiegers-Faber	Langen Dries 14	6049 KS	HERTEN
G.W.Faber	2de Rompert 18	5233 EC	's-HERTOGENB.
J.Faber	Donksedreef 43	5233 HD	's-HERTOGENB.
J.J.Faber	Willem de Rijkelaan 24	2181 TB	HILLEGOM
R.G.Faber	Graan voor Visch 19923	2132 WR	HOOFDDORP
W.Faber	De Punter 9	7908 DT	HOOGVEEN

E.Faber	Willebrordstraat 17	1971	DA	IJMUIDEN
S.E. van Bon-Faber	Veerweg 6	1251	ZG	LAREN
H.F.Faber	Dragoonplein 323	8923	AJ	LEEWARDEN
L.J.Faber	Marijkestraat 14	8931	EA	LEEWARDEN
J.Faber	Mozartlaan 1	8916	GX	LEEWARDEN
D.van Bon-Faber	Verl.Schrans 5	8932	NJ	LEEWARDEN
B.Ph. de Vries	Griegstraat 44	2324	BA	LEIDEN
P.Faber	Schoolstraat 5	7475	AH	MARKELO
W.Faber	Schoollaan 18	9646	AK	MUNTENDAM
R.Faber	Gantvoort 57	7161	KK	NEEDE
T.Kuitse-Faber	Hoofdweg 47	9687	PJ	NIEUW-BEERTA
A.C.A.Posthouwer-Faber	Koperwiek 14	3435	AS	NIEUWEGEIN
W.C.A.Appeldoorn	Reigerstraat 3	2421	XG	NIEUWKOOP
F.Faber	De Horst 5	2211	PP	NOORDWIJKERHOUT
H.Faber	Duifhuis 76'	3862	JH	NIJKERK
J.C.van Bergen-Faber	Jan van Galenstraat 93	6512	HJ	NIJMEGEN
P.B.Faber	Wijnserdijk 4	9062	GR	OENKERK
A.J.E.Faber	M.F.Visserstraat 27	4356	BA	OOSTKAPELLE
M.E.A.van Schie-Faber	Listzgaarde 41	5344	EB	OSS
B.C.W.M.Faber	Magnoliastraat 12	3261	RK	OUD-BEYERLAND
H.Faber	Schoterlandseweg 38	8451	KA	OUDESCHOOT
B.Faber	P.C.Hoofdtlaan 14	3351	EN	PAPENDRECHT
U.P.Faber	GroeneZoom 15	2811	VJ	REEUWIJK
G.J.Faber	Klein Brabant 5	4707	DS	ROOSENDAAL
J.Faber	Drinkwaterweg 561	3063	VE	ROTTERDAM
R. de Geus-Faber	Vroesenlaan 48 c	3039	DZ	ROTTERDAM
R.Poortier	Emmastraat 34	2282	AR	RIJSWIJK
J.C.Schultz-Faber	Oranjelaan 16	3111	AP	SCHIEDAM
C.Faber	Oude Bildtdijk 634	9079	MZ	ST JACOBI PAR.
K.Faber	Tjalkstraat 80	8605	DC	SNEEK
H.Faber	Schwartzenbergstr.17	8602	TK	SNEEK
J.M. de Jager-Faber	Sytsinga Wierslaan 14	8605	CC	SNEEK
W.Faber	Kikkerveen 117	3205	XA	SPIJKENISSE
E.S.Postma-Faber	Wijthouterwei 62	9051	EL	STIENS
F.Faber	Goudenregenstraat 39	4001	EE	TIEL
D.B.Faber	Zijdelveld 65	1421	TL	UITHOORN
E.Faber	Croeselaan 232	3521	CL	UTRECHT
C.Faber	Zwanenvechtplein 4	3554	TR	UTRECHT
K.Faber	Briklaan 14	9642	LJ	VEENDAM
W.Faber	Van Houtenstraat 2	9645	JE	VEENDAM
A.Faber	Schulpweg 82	1951	JB	VELSEN NOORD
E.M.Faber-van Veen	Reuvenslaan 244	2273	JV	VOORBURG
J.A.A.Faber	Reuvenslaan 242	2273	JV	VOORBURG
A.H.Faber	Houtwallen 13	9481	ER	VRIES
A.Faber	Kirchengasse 16	4537	WI	WIEDLISBACH (Zw)
T.Wetsema-Faber	Burg.Schönfeldplein 21	9671	CA	WINSCHOTEN
S.Schaafsma	Hobbemastraat 33	8471	VV	WOLVEGA
S.Faber	De Warren 57	8551	MR	WOUDSEND
D.E.A.Faber	Couwenhoven 50-07	3707	EN	ZEIST
J.Faber	REiderland 23	2716	AL	ZOETERMEER
A.G.Faber	Deventerweg 162	7203	AT	ZUTPHEN
W.C.M.A.Faber	Waterkers 75	1689	PK	ZWAAG
B.Faber	Kerkstraat 35	8011	KV	ZWOLLE

INHOUDSOPGAVE

Ten geleide	3
Van het bestuur	4
Ter introductie	5
De Petri en Pauli Prebende te Bolsward	6
Fout	16
Nogmaals, Fabers uit de Marne	17
Please Sir, can you help me	18
Voor U gelezen (1)	19
Een Friese bladzijde	20
Een vraag	21
Voor U gelezen (2)	22
Financieel overzicht	23
Vlaggen	24
Wist U dat....	25
Samenstelling bestuur	26
Donateurslijst	27

